

بررسی واژگان تخصصی مدیریت "سینرژی SYNERGY"

علی کارگر زنجانی*

دشواری زندگی می‌کند مرد چلاق را هم در نظر بگیرید که او نیز در همان شرایط نمی‌تواند کاری از پیش برد، زیرا از ناحیه پا معیوب است و راه رفتن و رسیدن به جایی برایش امکانپذیر نیست، حال اگر این دو زمانی به هم برسند و مرد کور، مرد بی‌پا را بر دوش بگیرد و بدین طریق هر دو نجات پیدا کنند تشکیل یک سیستم کامل را داده‌اند و نواقص شان بر طرف شده است وقتی تنها باشند کاری از پیش نمی‌برند اما اگر بهم پیوند بخورند انرژی آنها افزون می‌گردد. لذا اجزاء سیستم هر یک دارای خصوصیات بد و خوب هستند و به تنهایی کاری از پیش نمی‌برند اما وقتی که با هم ارتباط و تعامل پیدا می‌کنند این تعامل موجب فعالیت بیشتر آنها می‌گردد پس منظور از سینرژی اینست که ارزش هر مجموعه بزرگتر از مجموع اجزاء تشکیل دهنده آن است.^۴

مصادق‌های سینرژی در سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی:

گفتیم که سینرژی به این معنی است که کل بسی بیش از اجزای تشکیل دهنده آن است. هر گاه در درون سازمان دوایر جداگانه آن با هم تعامل داشته باشند مجموع بازدهی آنها بیش از بازدهی تک تک اجزاء تشکیل دهنده می‌باشد. یعنی ادارات جداگانه سازمان با یک اشتراک مساعی و ارتباط با یکدیگر، تولیدات و خدماتی با کیفیت مرغوب تر به مقدار بیشتر عرضه می‌کنند، تا اینکه هر کدام بطور جداگانه و مستقل به کار پردازند.^۵

سینرژی سازمانی زمانی ایجاد می‌شود که ستاده‌های کمی و کیفی

سینرژی به معنی همیاری، کار توأم، هم‌کوشی، هم‌افزایی: فعالیت مشترک توأم با همکاری توسط دو نفر یا دو سازمان که در نهایت بسیار با ارزش تر از فعالیت‌های فردی و مستقل است.^۱

سینرژی به معنای اقدام جمعی و معاضدت نیز می‌باشد.^۲ سینرژی یکی از ویژگیهای سیستم‌های باز است. بعضی‌ها آن را خاصیت کل دانسته که در عین حال می‌تواند خاصیت هم‌افزایی نیز داشته باشد و بعضی‌ها نیز آن را افزایش در انرژی می‌دانند.

یکی از اثرات مهم در نگرش سیستمی کل‌نگری این است که از مجموع اجزای یک سیستم کلیتی به وجود می‌آید که ویژگی آن کاملاً متفاوت با ویژگیهای اجزاء آن است و نقطه اتکاء این اصل خاصیت ظهور است. در واقع کلیت یک سیستم خواصی را به ظهور می‌رساند که در تک تک آن سیستم به تنهایی موجود نیست. مکان‌هایی از پدیده ظهور را می‌توان در جهان فیزیکی مشاهده نمود. بعنوان مثال، هیدروژن دارای صفاتی است که از اکسیژن متمایز می‌باشد. ولی از ترکیب دو ملکول هیدروژن و یک ملکول اکسیژن آب تولید می‌شود که ماده‌ای است کاملاً متفاوت با هیدروژن و اکسیژن یک موجود زنده معمولاً دارای خواص و صفاتی است که در یکایک اجزای آن دیده نمی‌شود. و تنها با ترکیب و اتحاد عناصر متشکله و تشکل وجود کلی است که این خواص و صفات به منصفه ظهور می‌رسند.^۳ مثال دیگری می‌زنیم: فرض کنید در یک بیان مرد کوری وجود دارد که به تنهایی کاری نمی‌تواند انجام دهد به

■ سیستم‌هایی که اجزاء شان به هم متصل می‌شوند و خاصیت آنها با اجزاء شان برابر است و به آنها سیستم‌های خنثی می‌گویند. یعنی به همان اندازه که هستند بازده می‌دهند نه بیشتر نه کمتر. مثلاً در ریاضی $1+1=2$

در پایان باید گفت بعضی از سیستم‌های موجود در جامعه ما به دلیل کاهنده بودن کارایی پائینی دارند. بهتر است مدیران با شناخت خاصیت‌های فزاینده‌گی و کاهنده‌گی سینرژی و با هماهنگی اجزاء تشکیل دهنده سیستم و محیط به بازدهی بیشتری حاصل از آن دست یابند. ■

منابع و مأخذ:

- ۱- آریانپور کاشانی، فرهنگ انگلیسی به فارسی، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۷، ص ۱۰۹۹
- ۲- زاهدی، شمس السادات، روابط صنعتی، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۶، ص ۱۳
- ۳- نجف بیگی، رضا، سازمان و مدیریت، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۹، ص ۴۴
- ۴- گلوک و جاج، سیاست بازرگانی و مدیریت استراتژیک، ترجمه خلیلی شورینی، انتشارات یادواره کتاب، ۱۳۷۱، ص ۲۹
- ۵- ایرانژاد پاریزی و ساسان گهر، سازمان و مدیریت، انتشارات موسسه بانکداری، ۱۳۷۱، ص ۱۱
- ۶- هیکس و گولت، تئوری‌های سازمان و مدیریت، ترجمه گوئل کهن، جلد یکم انتشارات اطلاعات، ۱۳۶۸، ص ۳۰
- ۷- بحث‌های کلاسی دکتر مهدی الوانی در درس تئوریهای مدیریت، دانشگاه علامه طباطبایی

* عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد میانه

تسلیت

در گذشت نابهنگام جناب آقای
مهندس فروغی را از سوی هیئت
مدیره، اعضا و دبیرخانه انجمن
تسلیت گفته و از خداوند متعال
شادی روح آن مرحومه و برای
بازماندگان آرزوی سلامتی و
طول عمر را آرزو مندیم.

انجمن مدیریت ایران

سازمان متفاوت از مجموع ستاده‌های حاصل از تک تک داده‌ها باشد، همچنین می‌توان گفت اگر مجموع نیروی عوامل کاری افراد از مجموع نیروی تک تک افراد بیشتر باشد، سینرژی حاصل شده است. که همان مفهوم ماهیتی «سیستم» را تأکید می‌کند. برای درک بیشتر می‌توان از یک رابطه بسیار ساده ریاضی کمک گرفت. در ریاضیات معمولی $2+2=4$ همواره برابر ۴ است. اما در ریاضیات سازمانی حاصل این جمع ممکن است خیلی بیشتر از ۴ باشد یعنی $2+2=5$ بعبارت دیگر کل ستاده‌های سازمانی می‌تواند از جمع تک تک اجزای داده‌های سازمانی فراتر برود. مطالب بسیاری که برای اتحاد گفته و سروده‌اند جملگی این مطلب را تأکید می‌کنند. مانند این بیت:

مورچگان را چو بود اتحاد شیر ژیان را بدرانند پوست ۷

آیا سینرژی همیشه افزون شدن را در پی دارد؟

گاهی در یک سیستم ملاحظه می‌گردد که اگر یک جزء به تنهایی کار بکند کارایی بالاتر از زمانی خواهد بود که با جزء دیگر پیوند بخورد. مثال زیر را در نظر بگیرید: تصور کنید در سازمانی چندین سالی است که یک بایگان پیری کار می‌کند و این کارمند پیر بر حسب تجربه کاری کاملاً با امور بایگانی آشنا بوده و بازده خوبی هم دارد، هر چند که بایگانی این سازمان فرضی گسترده و بزرگ نیز می‌باشد. رئیس قبلی عوض می‌شود و رئیس جدید یک روز هنگام بازدید از بخش‌های مختلف سازمان ملاحظه می‌کند که پیرمردی تمام کارهای بایگانی به آن بزرگی را به تنهایی انجام می‌دهد، رئیس جدید با اعتقاد به اینکه یک نفر به تنهایی قادر به انجام تمام کارهای بایگانی نبوده، یک شخص دیپلمه را استخدام و در کنار بایگان پیر قرار می‌دهد (بنا به خاصیت سینرژی بایستی سازدهی افزایش یابد) اما کارمند جدید احساس می‌کند که از نظر تحصیلات و توان کار و... بر پیرمرد برتری دارد و بایستی بر پیرمرد حکم کند و دستور بدهد و ادعای رئیسی می‌کند. از طرف دیگر پیرمرد نیز فکر می‌کند از جوان تجربه بیشتری دارد و فکر می‌کند که او اخلاق بچه گانه ای دارد و اصلاً با او جور در نمی‌آید. لذا ایجاد تعارض بین این دو باعث کاهش کارایی می‌گردد. در اینجاست که سینرژی معکوس عمل کرده است. یعنی $(2)-1=1$

البته برخی معتقدند که سینرژی همیشه "افزون شدن" است و اجزایی که خاصیت آنها در اثر ارتباط کم می‌شود سیستم بحساب نمی‌آید و این نکته خالی از اشکال نیست.

سیستم‌ها به سه دسته تقسیم می‌شوند:

- سیستم‌هایی که اجزای آنها به هم پیوند می‌خورند اما کارائی شان کاهش می‌یابد که آنها را سیستم‌های کاهنده می‌گویند.
- سیستم‌هایی که اجزای آنها به هم پیوند می‌خورند اما کارائی شان افزایش می‌یابد که آنها را سیستم‌های فزاینده می‌گویند.